

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-558-7-72>

CRIME IN THE FIELD OF PROFESSIONAL SPORTS AND CRIME OF PROFESSIONAL ATHLETES: PROBLEMS OF CORRELATION

ЗЛОЧИННІСТЬ У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНОГО СПОРТУ І ЗЛОЧИННІСТЬ ПРОФЕСІЙНИХ СПОРТСМЕНІВ: ПРОБЛЕМИ СПІВВІДНОШЕННЯ

Samsonov O. V.

*Postgraduate student at the Department
of Criminal Procedure
National University
"Odesa Law Academy"
Odessa, Ukraine*

Самсонов О. В.

*аспірант кафедри кримінального
процесу
Національний університет
«Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна*

Професійний спорт є діяльністю спортсменів, суддів, тренерів та інших осіб, що співпрацюють зі спортсменом, яка пов'язана з підготовкою та участю у спортивних змаганнях, є основним або додатковим джерелом їх доходів, здійснюється відповідно до законодавства про працю або цивільного законодавства. Професіоналом є кожен спортсмен, який отримує заробітну плату (або ширше – винагороду) за підготовку до змагань, участь у них та отримані спортивні результати.

Виходячи з особливостей професійної спортивної діяльності, характеристик спортсменів-правопорушників та інших осіб, а також поширеності кримінально-караних діянь, у структурі злочинності у сфері професійного спорту є підстави виділити три основні блоки: 1) допінгова злочинність, тобто кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним обігом і використанням заборонених допінгових препаратів і методів; 2) агресивна, у тому числі насильницька, злочинність, яка включає в себе кримінальні правопорушення, що вчиняються спортсменами, представниками допоміжного спортивного персоналу та спортивними фанатами; 3) корупційна злочинність, у тому числі протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань і порушення заборони розміщення ставок на спорт, пов'язаних з маніпулюванням офіційними спортивними змаганнями, розкрадання коштів, виділених на будівництво спортивних об'єктів, забезпечення підготовки спортсменів і проведення змагань, корупційні практики у сфері допінгового контролю, використання корупційних механізмів у процесі відмивання доходів, отриманих від злочинної діяльності як у сфері спорту, так і поза спортивною сферою.

Серед інших типових категорій кримінальних правопорушень у сфері професійного спорту є підстави виділити: кримінальні правопорушення, пов'язані з неналежним виконанням службових та інших професійних обов'язків службовими особами професійних спортивних організацій та допоміжним спортивним персоналом; грубе порушення законодавства про працю, а також умисна безпідставна не виплата спортсменам та допоміжному спортивному персоналу заробітної плати; загальнокримінальні корисливі кримінальні правопорушення, у тому числі заволодіння шляхом обману чи зловживання довірою майном спортсменів, вчинюване їх агентами, шахрайство з квитками на спортивні заходи, а також шахрайство, яке вчиняється щодо осіб, бажаючих зробити ставки на спорт; жорстоке поводження з тваринами під час тренувального процесу та змагань з окремих олімпійських та неолімпійських видів спорту.

Категорія «злочинність у сфері професійного спорту» не тотожна категорії «злочинність професійних спортсменів».

З одного боку, кримінальні правопорушення у сфері професійної спортивної діяльності можуть вчинятися не лише власне спортсменами, а й іншими особами, у тому числі допоміжним спортивним персоналом (тренерами, наставниками, менеджерами, агентами, працівниками і офіційними особами команди, медичним та іншим персоналом, що обслуговує або лікує спортсменів, які беруть участь або готуються до спортивних змагань), службовими особами у сфері спорту (власниками, акціонерами, керівниками і працівниками спортивних організацій), державними службовцями профільних міністерств і відомств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади, працівниками органів місцевого самоврядування, уболівальниками (спортивними фанатами).

З іншого боку, професійні спортсмени вчиняють кримінальні правопорушення, не пов'язані з їх безпосередньою професійною спортивною діяльністю. Мова йде про кримінальні правопорушення різноманітних категорій, у тому числі ті, вчинення яких відбувається з використанням наявної у спортсменів фізичної підготовки, спеціальних вмінь та навичок, напрацьованих під час багаторічного тренувального процесу.

В цілому, злочинності спортсменів поза межами їхньої спортивної діяльності притаманні закономірності «звичайної» злочинності.

Кримінальна діяльність спортсменів частіше розпочинається після закінчення професійної кар'єри, хоча і під час активної спортивної діяльності вони можуть вчиняти кримінальні правопорушення (особливо це стосується атлетів не найвищого рівня майстерності).

Кримінальні правопорушення поза межами професійної спортивної діяльності вчиняються представниками не лише «бойових» видів спорту

(єдиноборства, спортивна стрільба тощо), а й вихідцями з інших видів (гімнастика, легка атлетика тощо).

Такі психологічні риси професійних спортсменів, як наполегливість у досягненні поставлених цілей, їх загартованість у протистоянні з суперниками привертають увагу представників криміналу, які успішно втягують у злочинну діяльність колишніх і діючих спортсменів. Фактично, колишні професійні спортсмени поступово сформували новий прошарок кримінального середовища.

Серед характерних кримінальних правопорушень цієї категорії слід насамперед виділити загальнокримінальні правопорушення проти власності, у тому числі корисно-насильницькі (грабіж, розбій, бандитизм, вимагання), та злочини проти особи (вбивства, нанесення тілесних ушкоджень, побої та мордування, погрози вбивством, торгівля людьми тощо).

Загальнокримінальні злочини нерідко вчиняють спортсмени (у тому числі колишні), які не змогли знайти застосування своїм професійним вмінням і навичкам у правомірній діяльності. Для усіх цих кримінальних правопорушень характерна наявність фізичної переваги на жертвами. Поширенню цієї злочинності сприяє і наявність серед професійних спортсменів осіб з низькими морально-етичними якостями, хибними ціннісними настановами, низьким інтелектом та підвищеною агресивністю.

До кінця 80-х років минулого століття злочинність спортсменів, за загальною думкою, не мала систематичного характеру.

Починаючи з кінця 80-х років, виникає феномен організованої злочинності спортсменів. Наприкінці 80-х – на початку 90-х років основними джерелами доходів організованих злочинних груп спортсменів ставали спекуляція спиртними напоями, організація азартних ігор, шахрайство при купівлі-продажі транспортних засобів та інших товарів, вимагання, незаконні операції з дорогоцінними металами та ювелірними виробами, інші загальнокримінальні корисні злочини (грабежі, розбої), у тому числі під виглядом надання охоронних послуг.

Колішні професійні спортсмени ставали не лише активними членами, а й лідерами організованих злочинних угруповань.

На цей час організовані злочинні угруповання спортсменів поширюють свою діяльність на більш привабливі економічні сфери, у тому числі з використанням механізмів легалізації кримінальних доходів через спортивні бізнес-структури та входження своїх представників до органів державної влади та місцевого самоврядування.